

Dagthema: Onrechtvaardige rentmeester

Overweging 18 september– Bert van der Meer

“...jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.”-einde citaat

De rentmeester wordt dus niet geprezen om zijn oneerlijkheid ...”

Openingsgebed

Aan God, de Enige en Eeuwige, die
Zijn woord in ons heeft gelegd.

Aan de ene Mens,
de man van Nazareth,
onze tochtgenoot ten leven.

Aan de Geest die ons bijeenbrengt,
ons bezielt en inspireert,
dragen wij dit uur op.

Dat we elkaar mogen ontmoeten,
bemoedigen en verrijken
op ons pad naar waarlijk leven.
Amen.

Dit ene weten wij

H.Roland Holst / Tom Löwenthal

Dit ene weten wij
en aan dit een houden wij ons vast in de duistere uren.
Er is een woord dat eeuwiglijk zal duren
en wie 't verstaat, die is niet meer alleen

Welkom en inleiding

Welkom vandaag, zondag 18 september 2022, hier in de Duif en op Zoom. We hebben Stephanus achter de piano, Henk voor het koor dat afgelopen maandag weer heeft gerepeteerd. De boekjes komen van Liesbeth, de camera's en Zoom uitzending van Erwin, de mededelingen van Natalie en Marian gaat met mij voor. Wat een eer om jullie de boodschap van vandaag te mogen brengen!

Want er staan interessante lezingen op het programma. Een lezing uit Amos over omgaan met rijkdom en armoede. En de lezing uit Lucas over de onrechtvaardige rentmeester. We kennen de vergelijkingen van Jezus, die mij in elk geval vaak ongemakkelijk doet voelen. De eersten zullen de laatsten zijn, zo gij niet wordt als kleine kinderen, een kameel gaat makkelijker door het oog van een naald dan dat een rijke het Koninkrijk Gods...

En vandaag de onrechtvaardige rentmeester die niet wordt berispt door Jezus, maar wordt geprezen. We hadden een interessante voorbereiding vol inzichten uit de levens van de aanwezigen. En om ons heen zien we ook allerlei rentmeesters, want we leven ook in de tijd van Sywert van Lynden, boerenprotesten, de toeslagenaffaire, grote inflatie, klimaatcrisis, onrecht, ... het komt allemaal aan de orde, straks in de overweging, dat beloof ik...

Verder zingen we dus weer met het koor. Over onrecht, natuurlijk, over horen en niet willen horen, over maskers die we hebben om ons te tonen in onze maatschappij, en over de schoot van ontferming, en dan zijn we aan het einde van deze viering.

Als je gisteren of vandaag buiten liep had je de jas weer aan, het weer is wispelturig, er zijn rukwinden, windkracht zeven aan de kust en de kracht van de zon is tanende. Mooi van dit jaargetijde zijn de rijke kleuren van de natuur, geel-goud, brons en bruin, oranje en aardekleuren. De lievelingskleuren van Marian, die met mij mee voorgaat. En glanzende kastanjes, die in een menigte neerdalen, sierlijk, vol houtige lijntjes, met een zadel, glimmend van herfstige pracht. Ook dat is de herfst die, zo lijkt het, toch echt is begonnen.

Ik wens ons een goede dienst

Eerste lezing uit Amos 8; 4-7

Jullie die de armen kwaad willen berokkenen en uit zijn op de ondergang van de machtelozen van dit land, luister! Jullie zeggen: 'Wanneer is de dag van de nieuwemaan voorbij, zodat we weer koren kunnen verkopen? Wanneer de sabbat, zodat we weer graan kunnen verhandelen?' Jullie maken de efa kleiner, jullie maken de sjekel zwaarder en jullie knoeien met de weegschaal. Jullie kopen de zwakken voor een handvol zilver, de armen voor een paar sandalen, en jullie zeggen: 'Ook het kaf verkopen we als graan!' Dit zweert de HEER bij de trots van Jakobs volk: Nooit zal Ik een van jullie daden vergeten.

Lied

H.Oosterhuis/A.Oomen

Er schreeuwt een mens, onrecht,
de schreeuw van de hongersnood.
Er werd op hoog gezag besloten:
een deel der mensheid hoeft geen brood.
Opdat wie rijk is rijk kan blijven leven,
wie heeft hem wordt gegeven, onrecht,
en de rest mag dood.

Het gaat als vuur, onrecht,
het blakert je steden zwart.
Maar jij woont in gekoelde tuinen,
met blinde muren om je hart.
Je leert de sterken op de zwakken jagen,
je leert ze zich gedragen, onrecht,
als een ras apart.

Dit is jouw uur, onrecht,
geen god die nog hoger scoort.
Je hebt al haast de hele wereld,
alleen nog niet het laatste woord.
Dat staat met licht geschreven in de geesten
van mensen, niet van beesten, onrecht,
en dat plant zich voort.

Tweede lezing uit Lucas 16; 1-17

Hij richtte zich ook tot zijn leerlingen: ‘Er was eens een rijke man die een rentmeester had en te horen kreeg dat de rentmeester zijn eigendommen verkwistte. De rijke man riep de rentmeester bij zich en zei tegen hem: “Wat hoor ik over jou? Leg verantwoording af van je beheer, want je kunt niet langer rentmeester blijven.” Toen zei de rentmeester bij zichzelf: Wat moet ik doen nu mijn heer mij het beheer afneemt? Werken op het land kan ik niet, en voor bedelen schaam ik me. Maar ik weet al wat ik moet doen om ervoor te zorgen dat de mensen, wanneer ik van mijn beheerderstaak ben ontheven, mij bij hen thuis ontvangen. Een voor een riep hij de schuldenaars van zijn heer bij zich. De eerste vroeg hij: “Hoeveel bent u mijn heer schuldig?” “Honderd vaten olijfolie,” antwoordde de schuldenaar.

De rentmeester zei tegen hem: “Hier is uw schuldbewijs, ga zitten en maak er gauw vijftig van.” Daarna vroeg hij aan de volgende schuldenaar: “En u, hoeveel bent u schuldig?” “Honderd balen graan,” luidde het antwoord. De rentmeester zei: “Hier is uw schuldbewijs, maak er tachtig van.” En de heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. Ook Ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.

Wie betrouwbaar is in het geringste, is ook betrouwbaar als het om veel gaat, en wie oneerlijk is in het geringste, is ook oneerlijk als het om veel gaat. Als jullie onbetrouwbaar blijken in de omgang met de valse mammon, wie zal jullie dan werkelijk belangrijke dingen toevertrouwen? En als jullie onbetrouwbaar blijken met wat een ander toebehoort, wie zal jullie dan geven wat jullie zelf toekomt? Geen enkele knecht kan twee heren dienen: hij zal de eerste haten en de tweede liefhebben, of hij zal juist toegewijd zijn aan de ene en de andere verachten. Jullie kunnen niet God dienen én de mammon.’

De farizeeën, die geldzuchtig waren, hoorden dit alles aan en ze haalden honend hun neus voor Hem op. Maar Jezus zei tegen hen: ‘U wilt bij de mensen voor rechtvaardig doorgaan, maar God kent uw hart. Wat bij de mensen in hoog aanzien staat, is een gruwel in de ogen van God.

De Wet en de Profeten gaan tot aan Johannes: sindsdien wordt het koninkrijk van God verkondigd, en iedereen wordt met klem genodigd binnen te komen.

Maar nog eerder vergaan hemel en aarde dan dat er ook maar één tittel van de wet wegvalt.

Overweging

Wat een lezing van de onrechtvaardige rentmeester. Hoe kan de heer die oneerlijke rentmeester nou prijzen, terwijl hij zijn bezittingen verkwist en verkwanselt? Die vraag sprong als eerste bij me op en wat ik las in de verschillende exegeses was heel interessant.

Om te beginnen werd gesteld dat het een ‘moeilijke lezing’ was, waar de kerk ook niet altijd raad mee wist. Het leuke daarvan is dat je dan zeker weet dat het voor mererlei uitleg vatbaar is. En dat je je eigen beoordelingsvermogen moet gebruiken om te vinden wat volgens jou het meest juist is.

In vroeger dagen werd een oplossing vaak gevonden in de volgende uitleg:

De rentmeester had, zonder dat zijn heer dat wist, rente gerekend over de schulden, om er zelf beter van te worden. Rente rekenen was verboden. Die schold hij kwijt zodra hij zou worden ontslagen, zodat hij bij de schuldenaars in een goed blaadje zou komen te staan. Dus hij was niet echt het bezit van zijn heer aan het verkwanselen...

Ik vind dat een beetje te makkelijk. Niet alleen zijn er geen aanwijzingen voor het rekenen van rente, ook is het een beetje een doelredenering: hoe kan het tóch kloppen.

Een ander legde de nadruk op het bevorderen van vrijgevigheid.

Immers, door een deel van de schuld kwijt te schelden doet de rentmeester een goede daad. Het is een onverplichte gift. Ook jullie zullen van tijd tot tijd geven aan goede doelen, of nog directer, hulp bieden. Er is zelfs een heuse beweging, los van welke kerk dan ook, die zich dit ten doel stelt: Geven wat je kunt, en 10% is daarbij het uitgangspunt. En daarbij kiezen ze doelen die de meeste impact hebben, dus zoveel mogelijk levens beïnvloeden. Deze beweging staat bekend als “effectief altruïsme”. Onder andere De Correspondent schreef er al over. Op de website givingwhatwecan.org vind je meer informatie.

Maar ook het bevorderen van vrijgevigheid vind ik een wat makkelijke draai aan dit verhaal. Laten we even goed kijken naar de tekst. “En de

heer prees de oneerlijke rentmeester omdat hij slim had gehandeld. De kinderen van deze wereld gaan immers slimmer met elkaar om dan de kinderen van het licht. Ook ik zeg jullie: maak vrienden met behulp van de valse mammon, opdat jullie in de eeuwige tenten worden opgenomen wanneer de mammon er niet meer is.”-einde citaat

De rentmeester wordt dus niet geprezen om zijn oneerlijkheid, want oneerlijk blijft hij. Wel heeft hij wat goeds gedaan met het geld (dat niet van hem was), namelijk een voor hen gunstige afspraak gemaakt met de schuldenaren. Want Jezus benadrukt dat geld niet belangrijk is. Hij noemt het “de valse mammon” die jouw leven overneemt als je je daarnaar richt. Dat is de ongemakkelijke boodschap van deze lezing. Want waar plaatst dat ons, burgers in het rijke, welvarende Nederland. Waar geluk begint met een baan, eten en een warm huis? Waar de regering rent voor zijn burgers als die massaal niet meer aan hun verplichtingen kunnen voldoen, eerst door Corona, later door gestegen energieprijzen. Is onze maatschappij niet enorm gericht op geld? Ik denk het wel.

En als we de profeet Amos lezen, dan is dat al een tijdje zo. Het volk staat daar in de startblokken om graan te verhandelen na de sabbat. Om geld te maken met oneerlijke gewichten (efa en sjeke) en een weegschaal waarmee gesjoemeld is.

Enter Sywert van Lienden. Ik ben bang dat hij de Swiebertje wordt van deze generatie, want hij komt natuurlijk nergens meer aan de bak. En zijn familienaam is voor de komende veertig jaar besmet. Ook hij had gesjoemeld met zijn eigen weegschaal van wat aanvaardbaar was. Hij heeft bewust gemeenschapsgeld ingezet voor zijn eigen verrijking (en die van twee partners). En er herhaaldelijk over gelogen. Er is alleen nog wel iets méér te zeggen over deze kwestie, maar dat doe ik straks wel bij de koffie, als je geïnteresseerd bent. Nieuw is het dus niet, want 750 vóór Christus deden ze dit ook al.

Ik wil alleen niet leven met het beeld dat de hele wereld zo is. Ik wil leven in een wereld waar Vertrouwen met een hoofdletter wordt geschreven, in de wereld van De meeste mensen deugen, dus zie ik Sywert als een sneue uitzondering.

Kijken wij nu eens even naar geld in onze levens. Ik studeerde economie, werkte in de accountancy en ben nu financieel directeur bij verschillende bedrijven. Over administratie en geld dus. En: ons jongste kind is nu 16, de andere twee zijn al geslaagd voor hun middelbare

school. En dat vinden we fijn, want dat geeft hen veel mogelijkheden om een inkomen te verdienen en daarmee een mooi leven op te bouwen. Het gaat om méér dan inkomen, natuurlijk, maar het is een belangrijk deel van hun bestaan.

Boerenprotesten, dat gaat over bestaansonzekerheid voor de boeren.

Ook dat gaat over méér dan geld alleen, maar het speelt daar een sleutelrol. Toeslagenaffaire, waarbij – vermeend – onterecht uitgekeerde toeslagen met harde hand werden teruggevorderd door de overheid, totdat de ouders berooid en ongelukkig waren en hun kinderen uit huis geplaatst. Want geld werd teruggevorderd.

Inflatie dan, de stijgende prijzen... Dat gaat alléén over geld en wat je daarmee kunt kopen. Klimaatcrisis, dat gaat natuurlijk over het verstoorde klimaatsysteem, maar de maatregelen daartegen krijgen pas écht vorm als ... inderdaad, de gasprijs door het dak schiet...

Zo speelt geld een sleutelrol in onze levens en Jezus zegt: Je kunt niet God dienen en de Mammon... dat is voor mij de ongemakkelijkheid van deze lezing. Heeft Jezus hiermee niet een punt? Zijn wij niet te veel gericht op geld om onze levens in te richten waar het om gaat? Het aangaan van betekenisvolle relaties. Om goed te zijn voor elkaar? Om goed te doen met het geld dat we hebben, zonder ons eerst af te vragen welke reizen we kunnen maken, auto's we kunnen kopen, kleren, spullen...

En ja, ik weet óók dat je zo pas kunt praten als je niet elke dag moet nadenken hoe je aan je eten komt, waar je slaapt en of je volgende maand je huur nog kunt betalen. Bestaansonzekerheid is vreselijk en leidt tot een korte-termijn-focus die ongelukkig maakt.

Maar toch... in een ander lied dat je ook kent “Boek jij bent geleefd” (dat niet misstaan zou hebben in deze viering), zingen we “Daarom ben ik neergeschreven: dat je zonder angst zult leven” en dat gaat óók over bestaans-onzekerheid. Pas als je accepteert dat je bestaan onzeker is kun je aan de angst ontsnappen. Praat anders een keer met Diana, die kortgeleden opnieuw een straat-retraite deed, een aantal dagen op straat doorbracht in Helsinki, sliep op kartonnen dozen, bedelde om geld voor eten. Zij heeft ervaren hoe het is om te bedelen. En om een existentiële angst te overwinnen als je buiten slaapt, in een parkje, of tegen een gebouw aan.

Angst is een slechte raadgever. Dus moeten we loskomen van het frame dat geld allesbepalend is. Het is niet het belangrijkste. Als we Jezus volgen is het zelfs niet belangrijk. Het is een middel.

Misschien moeten we ons wat meer beseffen hoe waardevol we voor elkaar zijn. En wat we nog meer voor elkaar kunnen betekenen. Hoeveel waarde we kunnen hebben voor elkaar, die niet in geld is uit te drukken. Moge het zo zijn

Stilte gevolgd door pianomuziek van Stephanus Harsono

Geloofsbelijdenis

Ik geloof in het evangelie van Jezus Christus:

Hij was het goddelijk teken van wat de mens vermag,
hij openbaarde ons wat wij zijn: kinderen van God,
hij ging weldoende rond, bracht blijdschap in het leven,
hij gaf zichzelf weg, zoals Hij brood en vissen deelde
onder de armen, brood en wijn reikte aan zijn vrienden.

Zo volkomen gaf Hij zich, dat Hij zijn leven aan ons gaf:
hij was de Messias die de dood overwon en leeft
in eeuwigheid.

Zijn dood verkondigen wij, telkens als wij bijeen zijn;
zijn verrijzenis belijden wij, als wij staan bij onze naaste.
Zijn wederkomst verwachten wij, wanneer wij bouwen
aan de wereld van morgen.

Ik geloof in de kracht, die ik in mij weet door de kracht
van water en geest.

Ik geloof in die geest die ons tot kerk maakt, Gods gemeente,
die de wereld bezielt en haar leidt naar haar einddoel.

Ik geloof in de levende God, die mij als zijn kind zendt in de wereld.

Collecte

Om onze wekelijkse vieringen te kunnen houden maakt onze gemeenschap kosten. In de Duif dragen veel mensen bij door middel van een periodieke/jaarlijkse bankafschrijving. Daarnaast kun je vandaag ook een bijdrage in de collecteschaal doen of een digitale gift doen via onderstaande QRcode: Iedere bijdrage wordt erg op prijs gesteld. Hartelijk dank!!!

Lied

H.Oosterhuis / A.Oomen

HOOR, ISRAEL

Hoor. Maar ik kan niet horen.

Mijn oren dicht gestopt.

Mijn adem opgekropt.

Mijn hart van leegte zwaar.

Ik ben nog niet geboren.

Ik ben niet ik. Niet waar.

Hoor. Maar ik wil niet horen.

Zou ik uw woord verstaan,

ik moest uw wegen gaan,

U volgen hier en nu.

Ik durf niet zijn geboren

en leven toe naar U.

Hoor, roept Gij in mijn oren

en jaagt mijn angst uiteen.

O stem door merg en been,

verwek mij uit het graf,

uw mens opnieuw geboren.

O toekomst, laat niet af.

Intenties die werden opgeschreven in het groene boek

Tafelgebed

- V. Toen hebt Gij, God die leeft,
mijn droefheid in vreugde veranderd.
Toen hebt Gij geroepen: o mens,
en niet langer zwegen de stenen.
- A. Wij werden geboren
Gij hebt ons mensen gemaakt, één voor één.
- V. Toen hebt Gij uw naam gegeven: “Ik zal er zijn.”
- A. Ik zal er zijn zoals brood,
dichtbij als een mens, als een woord.
- V. Toen hebt Gij één van de velen geroepen
en hem gevraagd
of hij licht wilde zijn van uw licht,
of hij mens wilde zijn
zoals Gij de mensen bedoeld hebt.
- A. Hem vieren, zingen en gedenken wij,
Jezus van Nazareth.
- V. Toen hij in zijn uur gekomen was,
toen hij in grote angst was,
heeft hij geroepen, omhoog naar U
en om zich heen gekeken naar alle kanten
en heeft geen helper gevonden.
- A. Toen is hij, uit de geest die in hem was,
overeind gebleven tot het laatste
en heeft roekeloos, zonder bedenken,
het allergewoonste gedaan,
als een mens die onverwoestbaar een mens is.
Hij heeft zichzelf gegeven
als een stem die weerklank zoekt,
als iemand die zijn brood deelt met een ander
en zegt, of niet eens zegt:
dit is mijn lichaam,

zoals een mens zijn beker laat gaan en zegt:
“Hier ben ik,
wil je van mij drinken.”

- V. Zijn naam - en wat hij heeft gedaan -
gedenken wij,
om ooit te worden wie hij was:
Uw zoon -
om ooit te komen waar hij is:
bij U.
- A. Dus nemen wij dit brood
en deze beker
en zoeken naar elkaar
om mens te zijn.

Nodiging

Ik geloof dat ik een beter leven leid als ik me regelmatig afvraag wat ik voor jou kan betekenen. Omdat ik weet dat we samen angsten overwinnen en bergen kunnen verzetten. In jouw leven, in het mijne, in het onze, in de wereld. Omdat ik jou zie, en jij mij.

Breken en delen van brood en wijn

Lied

H.Oosterhuis / B.Huijbers

Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Wie mij ontmaskert, zal mij vinden.
Ik heb gezichten, meer dan twee,
ogen die tasten in den blinde,
harten aan angst voor angst ten prooi.
Delf mijn gezicht op, delf mijn gezicht op,
maak mij mooi, maak mij mooi.

Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Delf mijn gezicht op, maak mij mooi.
Wie wordt ontmaskerd, wordt gevonden,
en zal zichzelf opnieuw verstaan,

en leven, bloot en onomwonden,
aan niets en niemand meer ten prooi.
Delf mijn gezicht op, delf mijn gezicht op,
maak mij mooi, maak mij mooi.

Het rijk der hemelen

Onze Vader die in de hemel zijt,
geef mij een plek op aarde waarvan de naam mij heilig is,
een koninkrijk dat mijn huis is,
een plek die mijn spelend kind ruimte wil geven
waar dan ook.

Geef mij een plek waar het koren groeit voor mijn brood,
waar de wind in de bomen en het vuur in huis
vergeving van alle schuld is,
zoals ook ik vergiffenis ben voor dat stukje aarde
dat zonder mij braak zou liggen,
een plek die mij niet in verzoeking leidt,
die mij verlost van angst.

Mededelingen

Slotlied

H.Oosterhuis/A.Oomen

Een schoot van ontferming is onze God.
Hij heeft ons gezocht en gezien
zoals de opgaande zon aan de hemel.
Hij is ons verschenen toen wij in
duisternis waren, in schaduw van dood.
Hij zal onze voeten richten op de
weg van de vrede.   *(tweemaal te zingen)*

Zegen

- V.   Ga nu allen heen in vrede
      met woorden van een ver verleden
      gezegend gij met Abraham, Sara, Hagar, Ismaël en Isaak.
- A.   Moge de Levende ons zegenen en behoeden.
      Moge zijn aangezicht ons verlichten
      en ZHIJ ons genadig zijn. Dat ZHIJ met ons is en wij in vrede leven.